

Міністерство культури та стратегічних комунікацій України

Департамент культури ВО КМР (КМДА)

Музей історії Десятинної церкви

Різні способи організації експозиції в музеях Польщі та Словаччини

АНДРІЙ ЧЕКАНОВСЬКИЙ

Київ 2025

Традиційний показ артефактів превалює в тих випадках, коли сам музейний простір або демонстровані колекції становлять значний інтерес для відвідувачів.
м. Болеславець (Польща). Музей Кераміки

Унікальна декоративна кераміка місцевого виробництва утримує увагу відвідувачів художньою виразністю та різноманітністю форм.

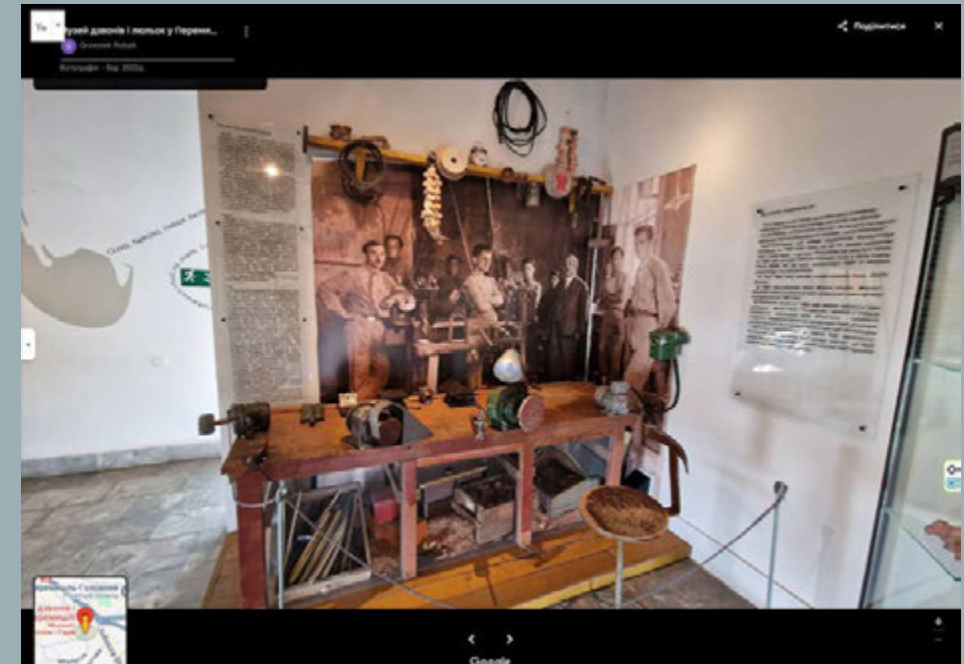
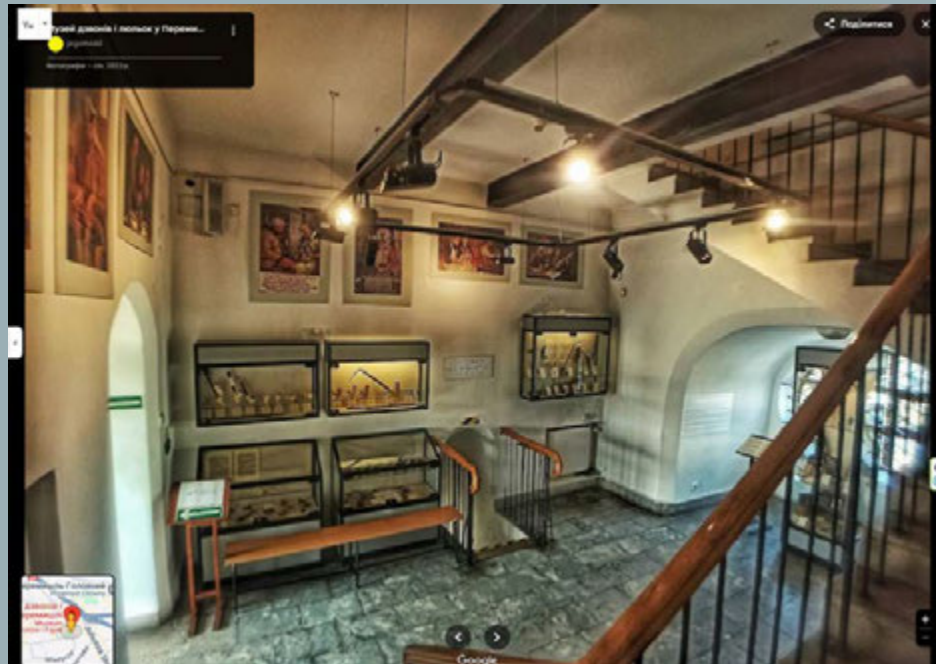
Окрім музею, у Болеславці туристичним об'єктом є діюча фабрика декоративної кераміки. Крім огляду процесу виробництва, там запроваджено інтерактивні практики з розпису керамічних виробів і виставка-продаж сучасного посуду.

За таким самим принципом – незвичайність предметів, що їх демонструє експозиція, – влаштовано Музей люльок і дзвонів у Перемишлі. Він також розташований у унікальній споруді – старій годинниковій вежі з оглядовим майданчиком нагорі.

Тема Музею пов'язана з місцевими мануфактурами з виробництва люльок для куріння тютюну та дзвонів. Приміщення складне для влаштування двох експозицій, не пов'язаних між собою, але його вдалося надзвичайно креативно використати і створити музейний простір з неповторною атмосферою. Споруда має 5 ярусів та оглядовий майданчик.

Експозиція з люльками сформована на основі приватної колекції.

Музеї на основі приватних колекцій – поширений досвід у Польщі. Колекціонер передає свою збірку громаді, отримує приміщення для демонстрації колекції та посаду в новоствореному музеї. Один з прикладів – Музей фотографії в Замості. Організація експозиції традиційна, зі спробою стилізації під фотостудію першої половини XX століття.

Музей історії міста в Замості розташований у добре збережених кам'яницях кінця XVI століття.

У музеї використана традиційна організація експозиції – за тематично-хронологічним принципом, яка гармонійно поєднана з інтер'єром, у якому багато давніх деталей.

Експозицію складають історичні документи, твори мистецтва, археологічна та етнографічна колекції. Експозиція часто переформатовується.

Град Стречно, Словаччина

Специфічну організацію експозиції мають музеї в середньовічних замках. Вона подібна на багатьох пам'ятках. Оборонна споруда є головним об'єктом показу. Обов'язково демонструються реконструкції зовнішнього виду споруд.

Експозицію складають збережені або реконструйовані інтер'єри приміщень, археологічні колекції з досліджень пам'ятки, колекція зброї, етнографічна колекція.

Територію замку пристосовують до проведення костюмованих історичних реконструкцій, етнографічних фестивалів, майстер-класів із традиційних ремесел і декоративно-прикладного мистецтва. Антураж доповнюють легендарні «привиди» або поховання давніх господарів чи мешканців замку. Багато замків є місцем зйомок художніх фільмів.

Оравський град. Словаччина

У тих випадках, коли замкові споруди

добре збереглися, у них у традиційний спосіб демонструють

музейні колекції з археології та історії, етнографії. У деяких об'єктах, пов'язаних із життям видатних осіб краю, влаштовують меморіальні експозиції в стилі «музей-помешкання», присвячені конкретній персоні.

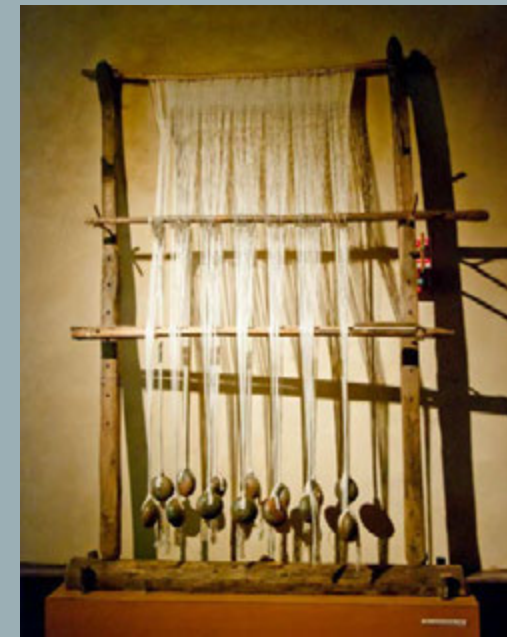
**Панські покої, давня
холодна і вогнепальна
зброя, обладунки, каплиця,
кухня, колодязь, катівня,
в'язниця, привиди,
підземелля тощо –
«стандартні атрибути»
замкового комплексу.**

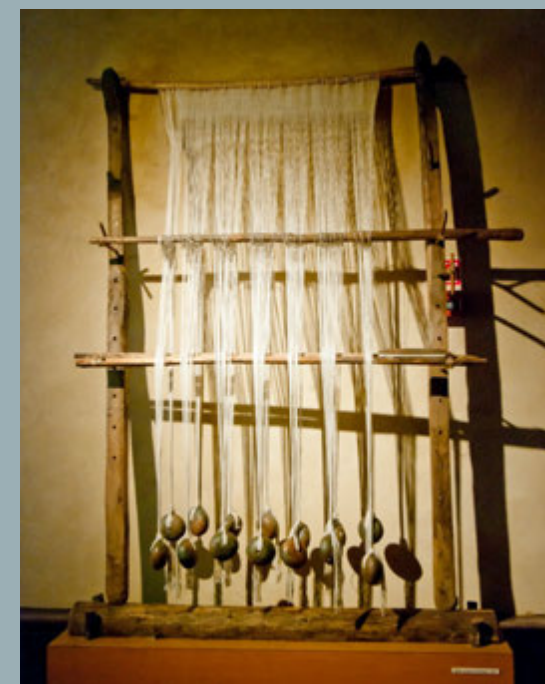

Багато замків у ранню модерну добу було перебудовано на палацові споруди. Після сучасних реконструкцій у таких об'єктах нерідко поєднують музейні установи, готель та івент-заклад. Приклад – Ліптовський градок у Словаччині.

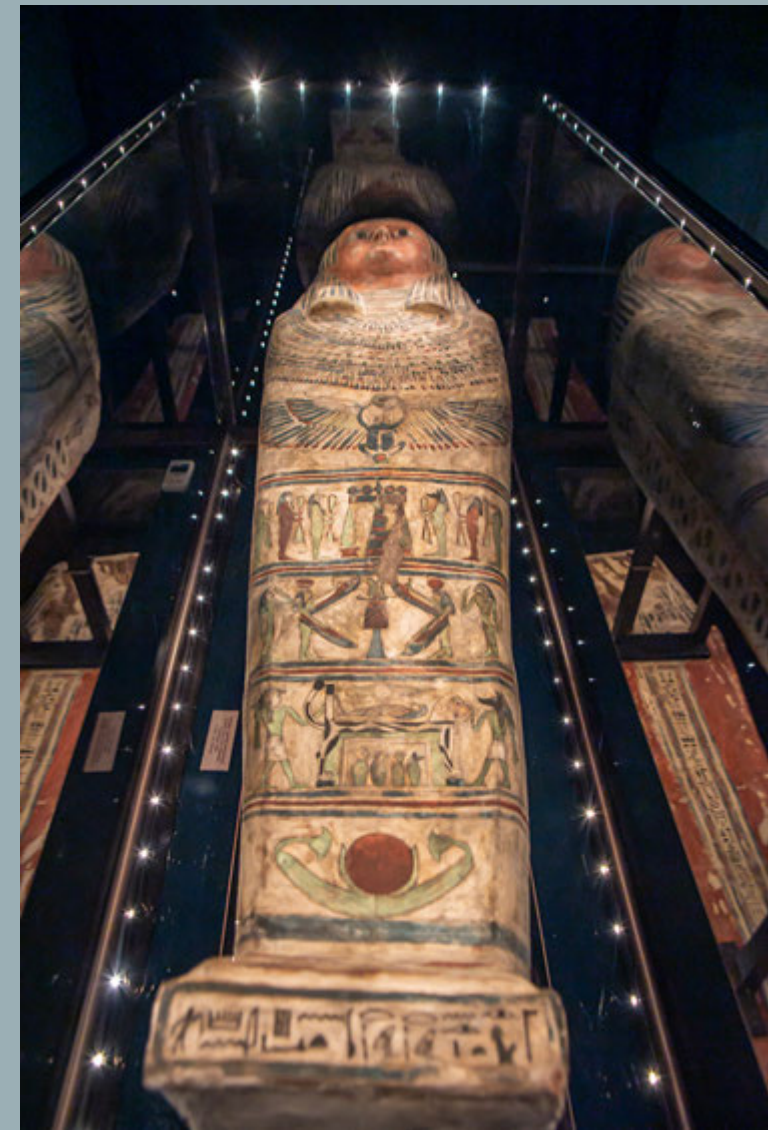

Археологічний музей у Вроцлаві поєднує традиційну організацію експозиції за хронологією та археологічними культурами з унаочненням застосування стародавніх знарядь і способу життя тогочасних людей. Музей розміщено в історичній споруді міського Арсеналу (разом з Військовим музеєм) у різних корпусах.

**Знахідки показано in situ.
Повнорозмірні й масштабні
реконструкції формують
видовищність експозиції.**

Археологічний музей у Кракові поєднує наочність повнорозмірних реконструкцій, інтерактивне інформаційне обладнання та екзотичність і багатство музейної колекції.

Badanie radiologiczne mumii wykazało bardzo duży zakres zniszczeń. W całości zachowała się jedynie głowa i wybrane fragmenty kości. Te elementy służyły przy pomocy tomografii komputerowej (TK). Przekształcono dane obrazowe uzyskane z badania TK, wykonano trójwymiarowe rekonstrukcje czaszki. Na tej podstawie odtworzono przypuszczalny, przybliżony wygląd twarzy zmuszającego mężczyzny. Analizując obrazy w przekrojach poprzecznych a także z rekonstrukcją powierzchni, że w czasie życia posiadał on dobrze rozwiniętą substancję (języka?) imitującą masę mięśniową. Stwierdzono także, że wysoki ciemnowłosy mężczyzna ważący jest najpewniej następstwem ich nasączenia żywności.

Obrazy trójwymiarowych rekonstrukcji TK czaszki - rzut przedni-boczny i boczny

Rekonstrukcja przybliżonego wyglądu twarzy mężczyzny wykonana metodą stosowaną w kryminalistyce przez mgr Andrzeja Czarulaka i Instytutu Ekspertyz Sądowych w Krakowie

Trójwymiarowe rekonstrukcje czaszki - kolorem zielonym zaznaczono masę dostępną w czasie życia przez balsamowanie a także nasączenie żywnością miedziową uśmie

Obrazy wnętrza czaszki uzyskane metodą wirtalnej endoskopii TK - widok od tyłu na przód do czasu Uszkodzenia struktur kościowych nosa wykonano przez balsamowanie w celu osłupienia mięśni

Zdjęcia TK głowy w przekrojach poprzecznych. Określa się jakie miejsce a w jaki sposób posiadał masę mięśniową (języka?) co wskazuje na dobrze rozwiniętą substancję (języka?) imitującą masę mięśniową. Stwierdzono także, że wysoki ciemnowłosy mężczyzna ważący jest najpewniej następstwem ich nasączenia żywności.

Obrazy wnętrza - widok TK w przekrojach poprzecznych a także dla rekonstrukcji "języka". Widoczne są także, masę mięśniową imitującą masę mięśniową

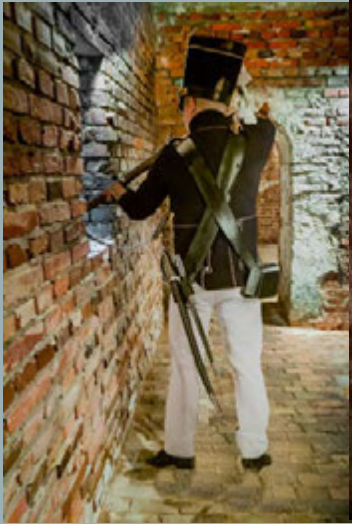

У Замості музей зброї Арсенал розміщено у двох приміщеннях. Давня холодна й вогнепальна зброя демонструється в старій міській зброярні. Експозиція досить традиційна, але достатньо багата і представницька.

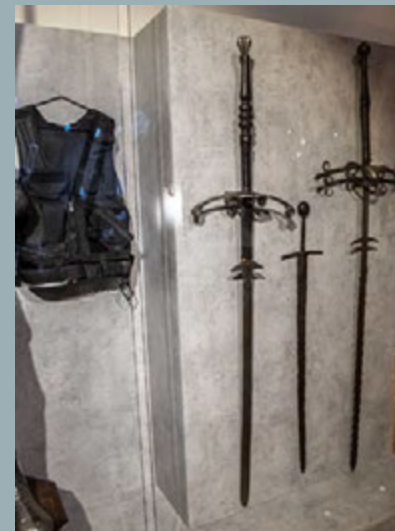
Предмети мілітарної історії XX століття представлені у відновленому бастіоні міських укріплень у підземній частині. Тут демонструється як військова техніка, так і ручна зброя. Експозиція організована за принципом занурення в повнорозмірні діарами та фони з історичних фотознімків. Також тут використано багато мультимедійних засобів.

Незвично організований музейний простір у куртинах, у VII бастіоні й надшанці (ред'юіті) цього бастіону. Відвідання дозволено тільки з екскурсією. Частина простору – це переходи і стрілецькі галереї всередині куртини між бастіонами, нижній ярус бастіону. Головний об'єкт тут – архітектура самого укріплення та історія перебудов і бойового використання фортеці. Стаціонарна експозиція розміщена в загальнодоступній частині надшанця, який використовується як торговий центр фірмового одягу. На кількох поверхах у вестибюлях на стінах висять планшети з інформаційними матеріалами, встановлено манекени, які зображають військових в одностроях різних часів, країн і родів військ, пов'язаних з історією міста XVII–XIX століть.

Інтерактивна частина екскурсійного маршруту складається з оглядового майданчика на даху надшанця та можливості постріляти з лука й гармати на поверхні бастіону.

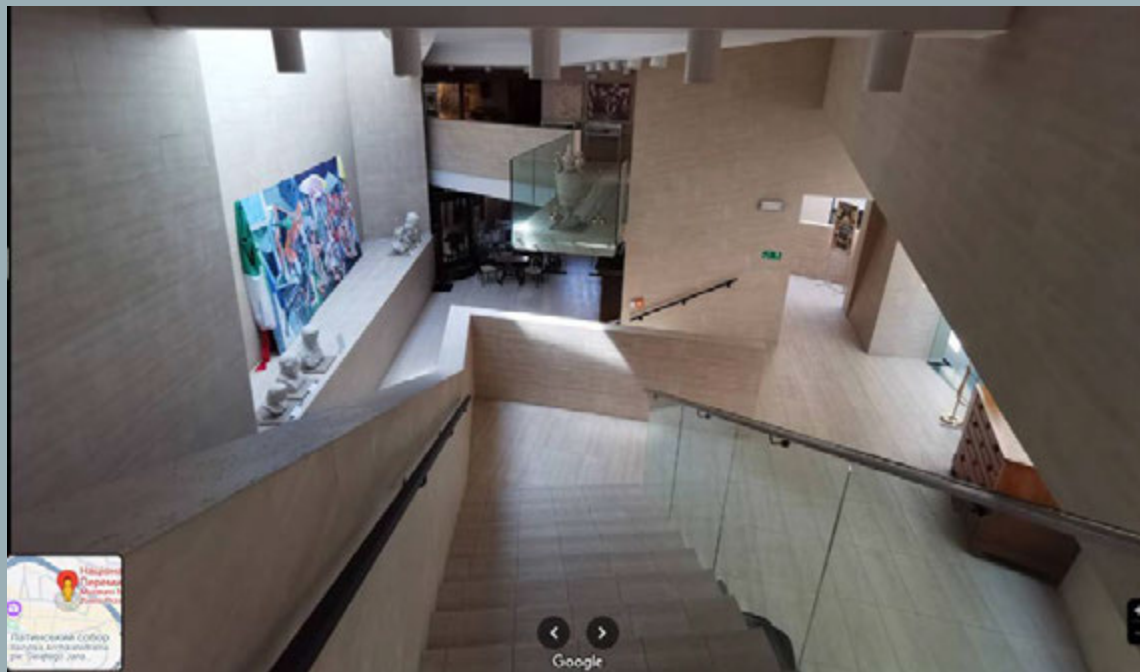

Дуже незвичний спосіб організації експозиції був у Національному музеї у Вроцлаві в 2019 році. Історію матеріальної культури було представлено групами предметів різних епох за певним призначенням. Наприклад: керамічні плитки, скляний посуд, військова амуніція, фотокамери, взуття тощо.

Деякі зали демонстрували предмети за етнічно-географічним принципом. Наприклад, східна кераміка.

Музей Перемиської землі – сучасний музей у провінції.

Обриси будівлі символізують форт Перемиської фортеці початку XX століття.

Тут три яруси, великі просторі приміщення.

Музей має три постійні експозиції: християнське сакральне мистецтво; юдаїка; Перемиська фортеця в Першу світову війну.

Інші експозиції регулярно змінюються.

Об'єкти демонструються на фоні мінідіорам

Простір залів дозволяє показати повнорозмірні макети

У музеї протягом року змінюється кілька великих тематичних виставок, які демонструються тривалий час.

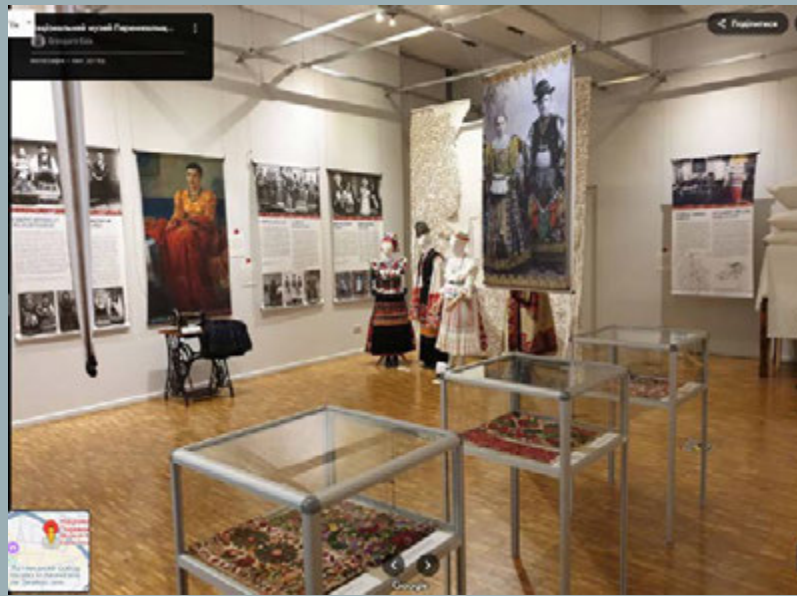
Виставки формуються як із власних фондів, так і з предметів, залучених з інших музейних колекцій.

На світлинах унизу:

виставка середньовічного озброєння;

етнографічна виставка;

виставка з матеріалів карпатських етнічних груп.

Під час реконструкції головної площі історичної частини Кракова під спорудою Суконних Рядів (Сукенниці) було проведено великі археологічні дослідження.

Під будівлею Суконних Рядів влаштували музейний підземний простір. У ньому зберегли *in situ* археологічні об'єкти, стратиграфічні зрізи. В експозиції представлено знахідки, виявлені під час розкопок. Активно використано мультимедійні пристрої для «оживлення» артефактів, багато інтерактивних інформаційних пристроїв. Глядач подорожує в часі та «археологічному просторі».

**Стратиграфія
культурного шару**

**Мультимедійна
проєкція
«Пожежа в
середньовічному
місті»**

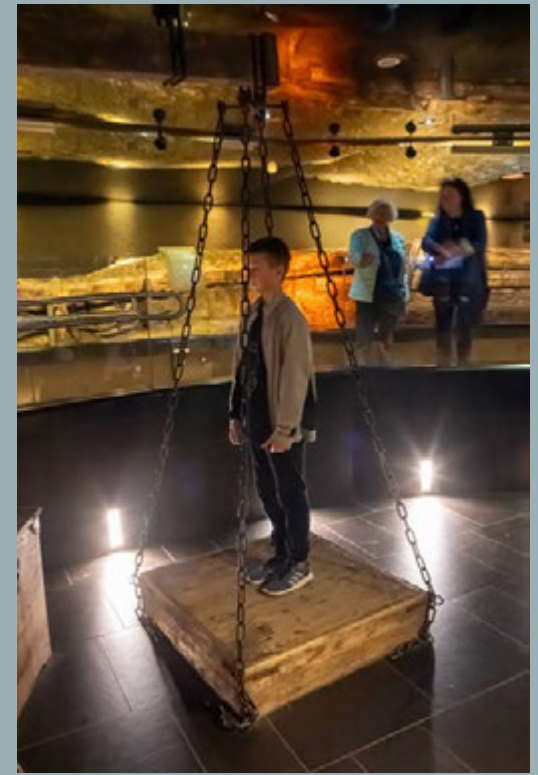

**Фрагменти
давніх
дерев'яних
конструкцій**

**Мультимедійна
проєкція та
діорама
«Майстерня»**

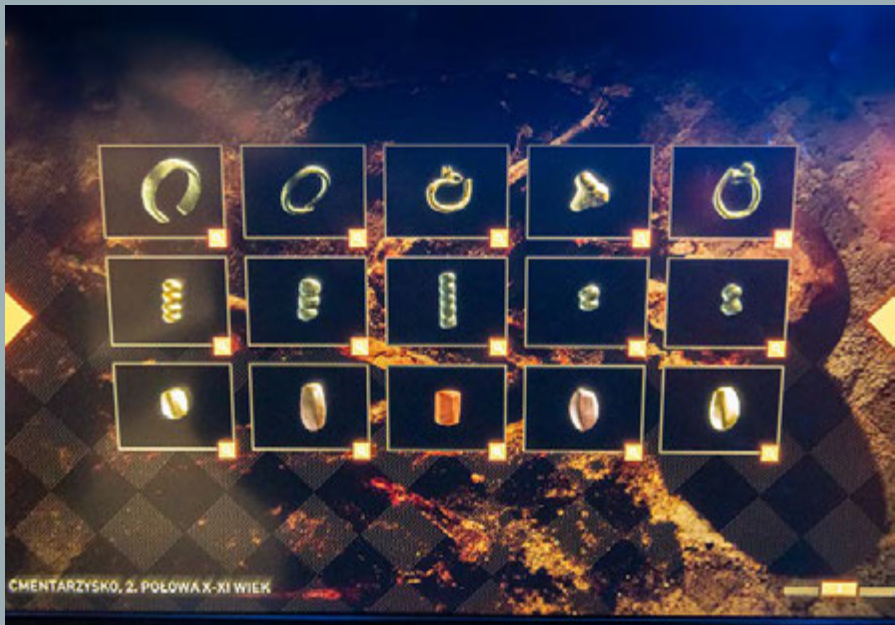
Залишки споруди

Елементи водогону

Реконструкція системи підйому води

Ваги, що визначають масу тіла в середньовічних мірах

Мультимедійні екрани

Археологічні знахідки на мультимедійних екранах і в «офлайн-експозиції»

Прохід через музеєфікований археологічний розкоп з панелями мультимедійної інформації

Екскурсивод пропонує ознайомитися з макетом наосліп

Костюми вертепу-коляди

Підземний маршрут

Постійно розробляються нові теми та тренди «спілкування» музею з відвідувачами. Наприклад, нещодавно скрізь реалізовано екскурсії міськими підземеллями. Надзвичайно популярні костюмовані реконструкції. Велика увага до традиційних промислів і ремесел. Музеї турбуються про доступність для людей з особливими потребами.

Дякую за увагу!